

Gheorghe Șelaru

Un război parcurs pe jos

Brașovul și Țara Bârsei în timpul
Primului Război Mondial și participarea
lor la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-711-913-8

Editor: Valentin Ajder

E I K O N

2018

CUPRINS

Cuvânt înainte	11
I. INTRODUCERE	15
II. TREPTILE ISTORIOGRAFICE ALE MARII UNIRI	19
II.1. Primele repere	19
II.2. Treapta interbelică a istoriografiei Marii Uniri	25
II.3. Memoria... memoriilor	27
II.4. Istoriografia postbelică a Marii Uniri.....	31
II.5. Falsificarea Istoriei și lupta pentru restabilirea adevărului istoric (perioada 1945-1964).....	36
III. PRELIMINARIILE DIPLOMATICE ALE PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL	51
III.1. România în reflectorul suspiciunilor.....	59
IV. „SE-AUD TUNURILE”	63
IV.1. Ostilități și persecuții austro-ungare antiromânești	72
IV.2. Românii ardeleni sub arme austro-ungare	74
IV.3. Transfugi în propria țară.....	79
V. SE APROPIE FURTUNA	83
V.1. Marile Puteri cer ajutor de la România	83
V.2. România încercuită	89
V.3. România nepregătită de război.....	90
V.4. O „înfrățire” închipuită de austro-ungari	104
V.5. Bucureștiul, nădejdea românilor din Ardeal.....	105
V.6. Spionaj contra spionaj	107

V.7. O disperată încercare de salvare austro-ungară prin români ..	113
V.8. Un proces în umbra spânzurătorii	115
V.9. Achitarea și motivațiile ei politice.....	119
V.10. O falsă înfrățire și o reală dezbinare	120
V.11. „Declarația-Manifest” de loialitate din 1917.....	122
VI. ROMÂNIA PE TOPOGANUL RĂZBOIULUI	125
VI.1. „...Dă-ne războiul!”	125
VI.2. „Intoxicări” cu false intenții de pace românești.....	131
VI.3. Un Consiliu de Coroană crucial.....	135
VI.4. Brașovul își serbează eliberarea	142
VI.5. „Orașul Brașov sub stăpânire românească”	151
VII. BĂTĂLIA PENTRU BRAȘOV	159
VIII. BRAȘOVUL PE EȘAFODUL SUFERINȚEI	173
VIII.1. Brașovul, un penitenciar al românilor	179
IX. BRAȘOVENII ÎN LUPTĂ PENTRU MAREA UNIRE, AFLAȚI PE MERIDIANELE LUMII	185
IX.1. „Gazeta Transilvaniei” – un ziar nemuritor.....	185
IX.2. Declarația de Unire de la Darnița.....	187
IX.3. Voluntarii transilvăneni – mlădițe noi ale Armatei Române	190
IX.4. Brașovenii în odiseea revenirii în Patrie	195
IX.5. Emigrația română în slujba Marii Uniri.....	197
X. UNIREA S-A ÎNFĂPTUIT ÎN FOCUL REVOLUȚIEI.....	205
X.1. Decesul unui Imperiu în razele Marii Uniri.....	205
X.2. „Transilvania să fie desprinsă din Imperiul Austro-Ungar!”.....	207
X.3. Gărzile Naționale, organe ale puterii revoluționare	211
X.4. Marea Unire, împlinire a idealului național român.....	216
X.5. Instalarea puterii militare românești la Brașov	219

X.6. Ecouri despre Marea Unire.....	221
X.7. Speranțe și revendicări	225
XI. EPILOGUL JERTFIRII.....	227
XI.1. Florile suferinței.....	233
ANEXE.....	235
Anexa nr. 1: Certificat	235
Anexa nr. 2: Le comte Ottokar Czernin au Baron Buriano.....	235
Anexa nr. 3: Consiliul Național Român al țării Bârsei*).....	236
Anexa nr. 4: Comitetul executiv al Consiliului Național Român din țara Bârsei	237
Anexa nr. 5: Consiliul Național Cercual din Șercaia.....	237
Anexa nr. 6: Comandanții de secție ai Gărzilor Naționale din țara Bârsei*).....	238
Anexa nr. 7: Comitetul Militar Român pentru țara Bârsei*).....	239
Anexa nr. 8: Centrele comunale ale Gărzilor Naționale din țara Bârsei.....	239
Anexa nr. 9: Delegația Brașovului la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia.....	240
Anexa nr. 10: Galeria eroilor Săceleni (1916-1918).....	241
Anexa nr. 11: Eroii săceleni căzuți în Primul Război Mondial	244
Anexa nr. 12: Locuitori români din Târlungeni căzuți pe diferite fronturi*).....	244
Anexa nr. 13: Eroii Săcelelor căzuți în Primul Război Mondial.....	245
Anexa nr. 14: Ceangăii din comuna Baciu căzuți pe front	247
Anexa nr. 15: Ceangăii din Baciu dispăruți în timpul Primului Război Mondial	248
Anexa nr. 16: Ceangăii din Baciu morți din cauza rănilor primite	248
Anexa nr. 17: ceangăii din Turcheș căzuți pe front	249
Anexa nr. 18: Ceangăii din Turcheș dați dispăruți	250
Anexa nr. 19: Ceangăii din Turcheș decedați din cauza rănilor și a îmbolnăvirii.....	250

Anexa nr. 20: Ceangăii din Cernatu căzuți pe front.....	251
Anexa nr. 21: Ceangăii din Cernatu dați dispăruți.....	252
Anexa nr. 22: Ceangăii din Cernatu morți de pe urma rănilor și a îmbolnăvirii pe front.....	252
Anexa nr.23: Ceangăii din Satulung morți pe front.....	253
Anexa nr.24: Ceangăii din Satulung dați dispăruți în timpul primului război mondial.....	255
Anexa nr. 25: Ceangăii din Satulung morți din cauza rănilor și a îmbolnăvirii pe front.....	256
Anexa nr. 26: Ceangăii din Purcăreni căzuți pe front	257
Anexa nr. 27: Ceangăii din Purcăreni dați dispăruți	258
Anexa nr. 28: Ceangăii din Purcăreni decedați din cauza rănilor și a îmbolnăvirii în război	258
Anexa nr. 29: Ceangăii din Zizin căzuți pe front.....	259
Anexa nr.30: Ceangăii din Zizin dați dispăruți în război.....	260
Anexa nr. 31: Ceangăii din Zizin morți din cauza rănilor și a îmbolnăvirii pe front.....	260
Anexa nr. 32: Ceangăii din Târlungeni căzuți pe front*)	261
Anexa nr. 33: Ceangăii din Târlungeni dați dispăruți în timpul primului război mondial.....	262
Anexa nr. 34: Ceangăii din Târlungeni morți din cauza rănilor și a bolilor de pe front.....	263
Anexa nr. 35: Ceangăii din Apața căzuți pe front	263
Anexa nr 36: Ceangăii din Apața dați dispăruți în timpul primului război mondial.....	264
Anexa nr. 37: Ceangăii din Apața morți din cauza rănilor și a îmbolnăvirilor.....	265
Anexa nr. 38: Ceangăii din Crizbav căzuți pe front în primul război mondial	265
Anexa nr. 39: Ceangăii din Crizbav dați dispăruți în primul război mondial	266
Anexa nr. 40: Ceangăii din Satu Nou căzuți în primul război mondial	266

Anexa nr. 41: Ceangăii din Satu Nou dați dispăruți în primul război mondial	267
Anexa nr. 42: Ceangăii din Satu Nou morți din pricina rănilor și a îmbolnăvirii pe front.....	268
BIBLIOGRAFIE	269
I. Izvoare	269
II. Lucrări generale	270
III. Lucrări speciale	275
IV. Presa Marii Uniri.....	277

I. INTRODUCERE

După cum se știe, Primul Război Mondial a fost rodul otrăvit al contradicțiilor dintre Marile Puteri ale Europei în secolul al XIX-lea. Desigur, contradicții au existat și mai înainte, dar acum obiectivele urmărite de aceste Puteri au devenit mai diversificate, fiind prezentă în permanență dorința lor de a împărți și reîmpărți teritoriile aflate sub stăpânirea Imperiului Otoman și sferile de influență. În acele perioade echilibrul european se stabilea, ca și în prezent, în funcție de raportul de forțe dintre puterile europene, stabilit după războaie, în cadrul unor congrese de pace.

De data aceasta, a apărut un element nou în relațiile internaționale: *problema orientală*. Ea a fost cunoscută sub mai multe denumiri: *problemă*, *chestiune*, *criză orientală*. În realitate, ea a fost o *problemă* sau *criză* nu orientală, ci *occidentală* până în anul 1683, când a fost stopată înaintarea turcească spre Europa Centrală și Occidentală. Numai după această dată, problema s-a transformat într-o *criză orientală*, accentuată pe măsură ce turcii erau nevoiți să se retragă din Europa.

Istoricii au datat problema orientală și au descris-o în mod diferit, unii ducând începuturile ei până în secolul al XV-lea.

Fără a intra în detaliile problemei orientale, marcăm momentele de recul ale Imperiului Otoman, care au prefațat prăbușirea sa totală. Cei care au contribuit la această prăbușire au fost austriecii în Vest și rușii în Estul și Sud-Estul Europei.

În Vest, austriecii i-au alungat pe turci, după 1683, din Ungaria. Din Transilvania, pe care au încorporat-o la Imperiu, au înaintat în Banat și Oltenia și s-au oprit în Balcani.

În Est, turcii au fost alungați de ruși printr-o suită de războaie: 1711 (Strănilăești pe Prut, unde rușii au fost înfrânți), 1768-1774 (Pacea de la Küciük Kainargi, rușii cuceresc Crimeea), 1792 (Pacea de la Iași, rușii stabilesc granița cu Moldova pe Nistru), 1806-1812 – războiul ruso-turc, cu Pacea de la București (rușii răpesc Basarabia), 1853-1855 Războiul Crimeei, cu pacea de la Paris – 30 martie 1856 (rușii sunt îndepărtați de la Gurile Dunării și trei județe din sudul Basarabiei revin la Moldova), 1877-1878 – Războiul româno-ruso-turc, cu Pacea de la Berlin (România devine stat independent, iar rușii recapătă județele din sudul Basarabiei, Bulgaria devine parțial stat autonom, Grecia și Serbia devin independente, Austro-Ungaria pune stăpânire provizoriu pe Bosnia și Herzegovina), 1908 – Revoluția junilor turci, (Austro-Ungaria intră în posesia definitivă a Bosniei și Herzegovinei), 1912-1913 – Războaiele balcanice.

Aceste războaie și păci care pregăteau viitoarele războaie dovedesc cu prisosință că Imperiul Otoman suferea o multiplă criză, care devenise o problemă pentru Marile Puteri europene, puse să decidă asupra zonelor desprinse din Imperiul Otoman muribund. Problema nu era simplă, așa cum fusese cândva situația Poloniei, care fusese împărțită la sfârșitul secolului al XVIII-lea între Rusia, Austria și Prusia. De data aceasta, situația era mult mai complicată, pentru că în statele balcanice izbucniseră insurecții îndreptate împotriva stăpânirii otomane. Răspunsul Porții a fost de fiecare dată represiv, cu o cruzime tipic asiatică iar Marile Puteri nu interveneau decât pentru a-și asigura întâietatea pe lângă Sultan. Ele nu acționau pentru suprimarea cauzei mișcărilor insurecționale, adică pentru a înlătura stăpânirea otomană, ci pentru a introduce doar minime reforme în viața politică a statelor subjugate, care să nu afecteze baza regimului hamidian. De aceea, mișcărilor de eliberare națională din Balcani constituiau o altă latură a problemei orientale.

Cu toate acestea, Marile Puteri vedeau încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea în Imperiul Otoman „omul bolnav”, sătule să-l tot poarte în brațe, fapt pentru care erau gata să-l lepede la momentul

potrivit. Continuau, însă, să-l ocrotească în detrimentul popoarelor balcanice care le cereau ajutorul. Acest compromis a fost denumit un nou tip de „echilbru european”, adică un echilibru al intereselor diplomatice ale Marilor Puteri. Niciuna din aceste Puteri n-ar fi permis celorlalte să dețină controlul în vreo zonă a Imperiului Otoman. Din acest motiv, ele au căzut de acord să respecte integritatea Imperiului Otoman și suveranitatea Sultanului asupra statelor din Balcani. Aceste două sintagme s-au transformat cu timpul într-un principiu inalienabil al Puterilor în raport cu Poarta Otomană.

Dar, paralel cu această activitate diplomatică de diminuare a stăpânirii otomane în Balcani și de frânare a mișcării de eliberare națională a statelor supuse Porții, principalele Puteri au dus o susținută politică de plasare a propriilor capitaluri atât în Imperiu, cât și în țările recent eliberate. Acest plasament de capitaluri s-a făcut în două modalități: o jumătate în bani lichizi sau devize convertibile iar cealaltă jumătate în armament, muniție, vase de război, așa cum s-au acordat astfel de împrumuturi Bulgariei, Greciei și Serbiei.

Reversul acestor acțiuni financiare a fost obligarea statului balcanic, devenit debitor, de a achiziționa material de război și armament în proporție de 50% din întregul împrumut de la țara creditoare. Cum aceste sume erau destinate în exclusivitate construcțiilor de căi ferate și înarmărilor, atmosfera politică din Balcani devenea tot mai incendiară iar Balcanii se transformaseră în butoiul care se încălzea fără încetare cu pulbere. Totodată, statele balcanice deveniseră piețe de desfacere a căror acaparare crea disensiuni între Puterile Europene. Astfel, prin înarmarea lor, unele state balcanice ca: Bulgaria, Serbia, Bosnia, Herzegovina căpătaseră curajul să emită pretenții de independență, mai ales că erau ademenite de Puterile Europene să adere la una sau la alta din alianțele constituite. Dar, în noul context de concurență între Marile Puteri care își disputau piețele de desfacere în Balcani, au apărut primele amenințări de război, pentru că întărirea potențialului militar al țărilor balcanice va sugera Marilor Puteri dorința de a le atrage în orbita alianțelor deja constituite, pentru întărirea propriilor

tabere într-un eventual război. Când atmosfera de suspiciune reciprocă va fi îndeajuns de incendiară, „Butoiul cu pulbere” va exploda la scânteia primului pretext, care se va dovedi a fi atentatul de la Sarajevo și va declanșa Primul Război Mondial.

II. TREPTELE ISTORIOGRAFICE ALE MARIU UNIRI

II.1. Primele repere

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 a fost și a rămas cununa de glorie a poporului român, obținută cu jertfă și suferință de-a lungul veacurilor. A scrie despre această epopee istorică a românilor înseamnă asumarea unei sarcini covârșitoare prin importanța evenimentelor care au prefațat Marea Unire. Au fost destui istorici care s-au încumetat să ilustreze în lucrările lor acest grandios rezultat al luptei poporului român, dar s-au lovit de vastitatea și complexitatea subiectului ales. Ei au observat că relatarea istoriei Marii Uniri a avut ramificații cauzale nu numai în arealul național al întregii României, ci și în cel zonal, al Brașovului și al Țării Bârsei. Structural, această istoriografie se referă la *cauze*, la *derularea evenimentelor* și la *efectele* ei.

Cauzele sunt și ele etajate temporal, în funcție de natura evenimentelor la care se referă. De exemplu, istoriografia problemei orientale, oglindă a uneia din cauze, își află rădăcinile, așa cum am văzut, în retragerea turcilor din Europa după despresurarea Vienei la 1683, în timp ce problema națională a românilor a fost o constantă suferință a lor, de secole. În schimb, cauzele mai recente ale Primului Război Mondial rezidă și ele în modul în care s-a retras harta Europei de Sud-Est la Congresul de pace de la Berlin, din 1878.

Pentru a ilustra modul cum s-au grupat viitoarele tabere beligerante, sunt relevante izvoarele și lucrările generale, pentru că înlesnesc înțelegerea relațiilor convergente și divergente dintre Marile Puteri, țelurile lor acaparatoare, de dominare economică și strategic-militară în Balcani¹.

În completarea acestor surse de informare, sunt utile unele lucrări generale, cu interpretările proprii nivelului de cunoaștere din epocă. Pentru sublinierea relațiilor internaționale care au evoluat spre război ca apele unor râuri spre aceeași gură de vărsare, sunt utile pentru cercetător lucrările lui *Paul Deschanel*² sau cele ale lui *Pierre Renouvin*³. Toate aceste relații ținteau spre aceeași zonă: Balcanii și Strâmtoarele. În plan istoriografic, ele s-au reflectat în numeroase lucrări generale care urmăreau să analizeze fenomenul istoric cunoscut sub denumirea de *Probema orientală*. Primul autor care și-a propus acest lucru a fost *Alberic Cahuet*⁴, urmat de *T. G. Djuvara* privind dorința Marilor Puteri de a destrăma și a-și însuși porțiuni ale Imperiului Otoman⁵. Despre evoluția până în preajma Primului Război Mondial a problemei orientale a relatat pe larg și *René Pinon*⁶.

Derularea evenimentelor își are reflectarea mai ales în presa vremii. Un rol important l-a avut „*Gazeta Transilvaniei*”, înființată în 1838 de George Barițiu. Articolele găzduite în paginile „*Gazetei*” au fost militant-combative pentru apărarea drepturilor naționale ale românilor transilvăneni. Astfel, ziarul a devenit o importantă tribună de luptă

¹ Dintre aceste izvoare, amintim *Documents diplomatiques français* série I-e, vol. 7-16 (ianuarie 1888-30 decembrie 1900); cea de a doua serie a documentelor, cuprinse în volumele 1-8, include evenimentele din 2 ianuarie 1901-15 ianuarie 1906.

² Paul Deschanel, *Histoire de la politique extérieure de la France (1806-1936)*, Paris, 1936.

³ Pierre Renouvin, *Histoire des relations internationales*, t.1-6, Paris, 1914.

⁴ Alberic Cahuet, *La question d'Orient dans l'histoire contemporaine (1821-1905)*, Paris, 1905.

⁵ T. G. Djuvara, *Cent projets de partage de la Turquie (1281-1913)*, Paris, 1914.

⁶ René Pinon, *L'Europe et l'Empire Ottoman. Les aspects actuels de la question d'Orient*, Paris, 1913.

pentru drepturi general-democratice, naționale și social-politice ale românilor.

Editarea acestui ziar românesc, ca și a altora, a fost rezultatul fenomenului istoric de apariție și maturizare a burgheziei române din Transilvania, care dezbătea și combătea în toate detaliile sale procesul multiseclar al oprimirii poporului român din Transilvania în plan social și național. Frunțașii acestei burghezii române se confruntau, însă, cu actele de represiune din partea autorităților ungurești. Națiunea română era pusă în situația de a lupta împotriva politicii maghiare și habsburgice de deznaționalizare a românilor. Caracterul social și național al luptei lor s-a reflectat și în mersul Revoluției de la 1848 din Transilvania, și în mișcarea memorandistă, astfel că la începutul secolului al XX-lea au apărut primele sinteze ale acestui antagonism româno-maghiar sub semnătura lui *Ion Rusu Sirianu*⁷.

În acest context istoric, intelectualii români din Transilvania foloseau orice prilej pentru a-și exprima împotrivirea față de politica autorităților ungare. *Ion Rusu Abrudeanu* publica în ziarul „*Adevărul*” informații despre vechiul antagonism existent între dorința României de independență și prezența ungarilor la nord de Munții Carpați⁸. În legătură cu nepăsarea autorităților austro-ungare față de suferințele românilor, *Octavian Goga* își exprima indignarea într-o carte a sa⁹.

Și în viziunea istoricului român, *Nicolae Iorga*, relațiile dintre români și ungurii din Transilvania au fost de dominare ungurească și de subordonare românească¹⁰.

După atentatul de la Sarajevo, din 28 iunie 1914, au apărut comentarii în presa vremii legate de hotărârea luată în Consiliul de Coroană

⁷ Ion Rusu Sirianu, *Românii din statul ungar*, 1904.

⁸ Ion Rusu Abrudeanu, *Independența României și ungurii*, în „*Adevărul*”, din 13 martie 1911.

⁹ Octavian Goga, *Strigăte în pustiu*, București, 1915.

¹⁰ N. Iorga, *Carpații în luptele dintre Români și Unguri*; Idem, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, ed. I, București, 1915; ed. a II-a, Editura Științifică, București, 1989.

ca România să adopte o poziție de neutralitate. Pentru oamenii politici români din acea vreme se punea problema ce atitudine să aibă România față de războiul declanșat. Ei s-au împărțit în adepți ai intervenției imediate în război de partea Antantei și în adepți ai intrării în conflictul (deocamdată european) de partea Puterilor Centrale. „Antantiști” au fost în lucrările lor: *Ioan D. Filitti*¹¹, *Vintilă Brătianu*¹² și *Nicolae Iorga*, acesta din urmă susținându-și ideile într-o conferință ținută la Galați în ziua de 21 decembrie 1915¹³. De partea cealaltă, s-a situat *Petre P. Carp*¹⁴. Despre acest om politic va scrie într-un meda-lion biografic *Ioan Oltean*¹⁵.

Dintre străini, *Maurice Paléologue*, ambasadorul Franței în Rusia, a semnat o lucrare memorialistă în care a reflectat marile ambiții im-perialiste ale Marilor Puteri, lucrare care a fost și este și astăzi un însemnat izvor istoric¹⁶.

Deocamdată, *Nicolae Iorga* și-a transformat ziarul propriu, „*Neamul Românesc*”, într-un adevărat seismograf al evenimentelor de pe diferite fronturi. Din primele sale articole dedicate războiului, Nicolae Iorga a semnalat jertfa de sânge a românilor trimiși de aus-tro-ungari pe diferite fronturi¹⁷. Cu sufletul îndoliat, Nicolae Iorga a continuat să-i informeze pe cititori nu numai despre desfășurarea

¹¹ Ioan D. Filitti, *Politica externă a României și atitudinea ei în conflictul european*, București, 1915.

¹² Vintilă I. Brătianu, *Pentru conștiința națională*, Editura Institutului de Arte Grafice Flacăra, București, 1915.

¹³ Nicolae Iorga, *Războiul actual și urmările lui pentru viața morală a ome-nirii*, Tipografia Neamul Românesc, Vălenii de Munte, 1916.

¹⁴ Petre P. Carp, *România și războiul european*, Atelierele Societății Anonime „Poporul”, București, 1915.

¹⁵ Ion Oltean, *P. P. Carp*, în *Săptămâna ilustrată*, 19 iulie 1917.

¹⁶ Maurice Paléologue, *La Russie pendant la grande guerre*, vol. I-II, Paris, 1921.

¹⁷ Nicolae Iorga, *Către Români cari cad pe câmpurile de luptă străine*, în *Neamul Românesc* din 10 august 1914; reluat în *Idem, Războiul nostru în note zilnice*, vol. I, Editura Ramuri, Craiova (f.a.), pp. 12-13.

evenimentelor, ci și despre semnificația și importanța lor pentru cauza națională a românilor.

Desfășurarea evenimentelor în primii doi ani de război a oferit istoricilor militari posibilitatea creării primelor sinteze istorice¹⁸. Pierderile umane și materiale suferite de ambele tabere – Tripla Alianță și Antanta – au fost cosemnate în tot mai multe articole din presa vremii, mai ales în cea românească.

România spera ca sorții războiului să creeze condițiile realiză-rii idealului național românesc, dar pentru moment a fost nevoită să adopte o poziție de neutralitate, deși oficial ea făcea parte din tabăra Puterilor Centrale. De aceea, opinia publică românească urmărea cu înfrigurare evoluția evenimentelor, în timp ce în țară se constituiseră deja, două tabere politice: una, minoritară, favorabilă Triplei Alianțe, cealaltă, majoritatea covârșitoare a populației românești, fiind de par-tea Antantei. În fruntea acestei de a doua categorii se afla și Nicolae Iorga, care continua să publice articole cu înflăcărare îndemnuri ca Guvernul Român să acționeze pentru realizarea idealului nostru na-țional – desăvârșirea unității noastre de stat. În articolele sale erau in-serate informații despre jertfele românilor din Transilvania pe diverse fronturi, cum au fost cele de la Yser¹⁹ sau cele din Munții Carpați²⁰.

Pe măsura epuizării resurselor de război ale statelor beligerante, ele își îndreptau privirile rugătoare spre România²¹, în loialitatea că-reia Puterile Centrale nu aveau încredere. De aceea, Austro-Ungaria a intensificat campania antiromânească și a început să întărească paza la granița pe culmile Carpaților, a introdus cenzura și a înăspriț regimul polițienesc în interiorul Transilvaniei. Toate aceste măsuri și-au găsit

¹⁸ Lt-col. C. Găvănescu, Maior I. Manolescu, *1914-1915. Războiul cel Mare*, vol. I-II, București, 1915.

¹⁹ N. Iorga, *Comemorarea luptei de la Yser*, în „*Neamul Românesc*” din 8 noiembrie 1916, în *Războiul... I*, pp. 267-268.

²⁰ *Idem*, *Carpații și românii*, în „*Neamul românesc*”, august, 1916, în *loc. cit.*, pp.90-91.

²¹ *Idem*, *Ce a făcut Anglia până acum*, în *loc.cit.*, din 28 octombrie 1916, în *Războiul... I*, pp. 241-242.